

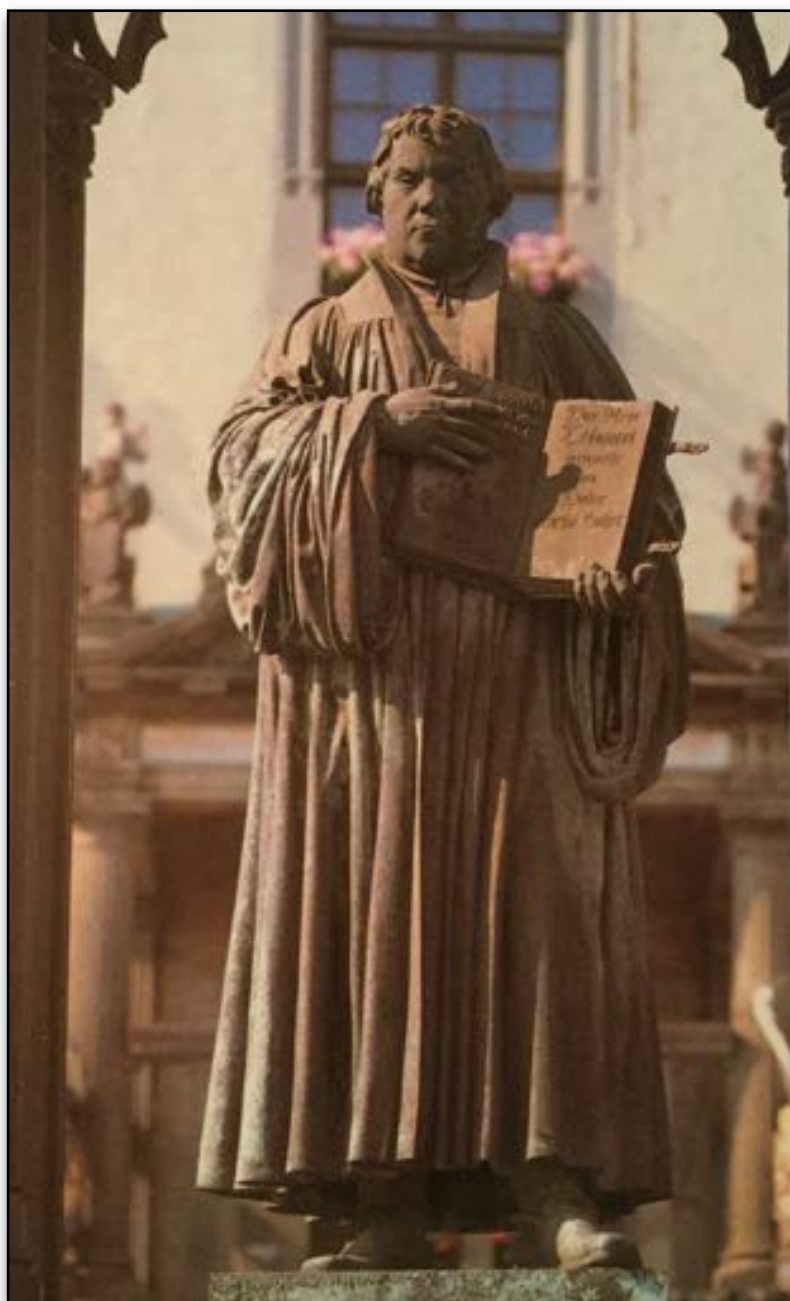
Gratia

Gratia nisi gratis est, non est gratia
«Om nåden inte är gratis, är det ingen nåd»
Augustinus

Kyrkoblاد – Evangelisk–lutherska bekännelsekyrkan
Kirkeblad – Den Evangelisk lutherske bekjennelseskirke

Nr 4- 2017 årgang 21

Martin Luther, skulptur utenfor rådhuset i Wittenberg. Foto: Blume, Klizschen.

GRATIA

ELBK är en kyrka med församlingar i Sverige och Norge. För oss är Bibeln Guds eget ord. ELBK är en evangelisk luthersk kyrka för att Bibeln är källan till tro, lära och bekännelse. ELBK har de lutherska bekännelseskrifterna som en god och nyttig sammanfattning av vad Bibeln lär.

<https://elbk-org.danaweb1.com>
post@elbk.org

Redaksjonssekretær:

Gunnar Hjorthaug.
gunnar.hjorthaug@icloud.com

Kirkestyret:

Asbjørn Hjorthaug, formann/ordf.
Åke Malander.v.form.
Jan-Erik Andersson, kasserer/
kassör
Nils Svensson.
Kjell Rydh.v.sekr.
Kirkestyrets adr: Rugdeveien 3
N-1823 Knapstad.
Mob.tlf +4799218203

Kyrkans sv. bankgironr 5633-5136
Kirkens no.bankkontonr.
1135.10.53102

Menigheter/Førsamlingar:

S:t Matteus ev luth förs., Uppsala
S:t Johannes ev luth förs., Yxenhult
S:t Andreas ev.luth förs., Skellefteå
Kh Åke Malander,
ake.malander@telia.com

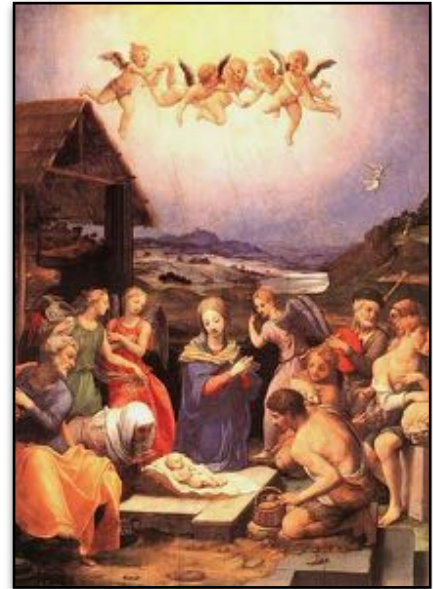
Den lutherske menighet, Knapstad
Mprest Asbjørn Hjorthaug
asbj.hjorthaug@gmail.com

Jul 2017

«Ære være Gud i det høyeste, og fred på jorden
blant mennesker Gud har glede i!» Luk. 2:14

Dette er englenes sang
på Betlehemsmarken i
den natt vår Herre Jesus
Kristus blir født.

Martin Luther sier i en
julebetragtning:
«Dersom Gud skal æres,
så må det skje ved og i
det lille barnet som er
den Herre Kristus.
Utenfor han finner og
ærer en ikke Gud, men
tar feil og vanærer han
på verste.»

Hva var nå dette som
ærer Gud og skaper fred blant mennesker og som Gud
har glede i?

Et lite barn som er født i en stall og lagt i en krybbe. For
menneskets tanke et stort paradoks:

*«Men under uten like, hvor kan jeg vel forstå at Gud av
himmerike i stallen ligge må! At himlens fryd og ære, det levende
Guds ord, skal så foraktet være på denne arme jord!»*

Gud selv kommer til oss for å frelse oss. Adam og Eva
ble jaget ut av Edens hage av engler da de hadde gjort
opprør mot Gud. Siden har hele menneskeslekten tatt del
i dette opprøret. Vi vil ikke og kan ikke gjenopprette vår
relasjon til vår skaper og Gud. Gud aksepterer ikke synd,
men likevel elsket han oss så høyt at han gav sin Sønn
den enbårne til soning for våre synder. Gjennom troen på
dette lille barnet eier vi syndenes forlatelse og evig liv. Vi
ærer Gud ved å bruke hans ord og sakrament og tro på
han som har forsonet seg selv med oss. Gud ofret alt og i
sin Sønn har han sin store glede.

La oss takke Gud for at han utvalgte oss syndere til et
evig liv med ham. «Ære være Gud i det høyeste».

Asbjørn Hjorthaug

(Illustrasjon: *Worship of the shepherds* by Bronzino,
commons.wikimedia.org)

En längre version av Herrens bön

Luther har i sina katekeser förklarat och utlagt de sju bönerna i Herrens bön. I Stora katekesen omformulerar han bönerna, så att de blir mer utförliga och detaljerade. Bönerna blir på så sätt förklarade och till nyttig påminnelse och fördjupad undervisning kring vad de egentligen handlar om. Bedjaren kan vid sin andakt någon gång som omväxling använda sig av dessa längre böner istället för den ursprungliga varianten, som återfinns i Bergspredikan. (Matt. 6:9–15)

Nedan har Luthers förklarande böner i *Stora katekesen* satts samman i en enda sammanhängande bön, varvid Gustaf Ljunggrens översättning från 1931, som ingår i *Svenska kyrkans bekännelseskriterier* (SKB) moderniserats språkligt.

Ibland har jag vid redigeringen tvingats ta mig vissa friheter. Samtidigt har även de föråldrade samhällsförhållanden, som var aktuella på 1500-talet, ersatts med sina moderna motsvarigheter. Förklaringarna till tilltalet «Fader vår» och avslutningsordet «Amen» är hämtade från *Lilla katekesen*.

Martin Luther malt av Lukas Granach d.s.

Fader vår, som är i himlen. Du som är vår rätte Fader och vi dina rätta barn, vi ber dig frimodigt och med fullt förtroende som goda barn till sin käre far:
(SKB, s 366)

1. Hjälp, att endast ditt namn må vara heligt. Låt det få sin tillbörliga ära, hållas heligt och högt såsom den högsta skatt och relik, som vi äger, och att ditt namn, som hålls heligt i himmelen också på jorden, hos oss och alla människor, må vara och förbli heligt. (SKB, s 458)
2. Vi beder dig, att du först och främst ger oss ditt Ord, så att evangelium blir rätt predikat i världen. Se vidare till, att ditt rike blir mottaget genom tron och verksamt och levande i oss, och att det på så sätt har framgång bland oss genom Ordet och den Helige Andes kraft. Se också till att djävulens rike nedslås, så att han inte mer har någon rätt eller makt över oss, till dess hans rike äntligen helt och hållet blir förstört och att synd, död och helvete blir tillintetgjorda, för att vi ska leva för evigt i fullkomlig rättfärdighet och salighet. (SKB, s 460)
3. Ske din vilja, inte djävulens eller våra fienders vilja, inte heller någons bland dem, som förföljer eller försöker undertrycka ditt heliga Ord eller som förhindrar ditt rike. Hjälp oss, så att vi med tålamod bär och övervinner allt, som vi måste lida, och att vi på grund av vårt arma kött inte av svaghet eller tröghet ger vika och avfaller. (SKB, s 463)
4. Ge oss mat och dryck, kläder, hus och hem och en frisk kropp. Låt dessutom säden och frukterna på fältet växa och frodas. Hjälp oss vidare till en god hushållning samt ge och bevara åt oss from maka/make och fromma barn. Låt vårt arbete och vad vi än har för syssla få framgång och lyckas. Ge oss trogna grannar och goda vänner m.m. Ge på samma sätt vishet, kraft och lycka att regera framgångsrikt åt riksdag och regering och alla samhällsklasser, i synnerhet åt våra

politiker, domare och myndighetspersoner. Se till att alla medborgare lever i lydnad, frid och endräkt tillsammans. Bevara oss också för all slags skada till liv och uppehälle, för oväder, hagel, eld, vatten, gift, pest, förlust av egendom, krig och blodsutgjutelse, dyrtid, skadliga djur, onda människor o.s.v.
(SKB, s 465)

5. Jag kommer till dig och beder, att du förlåter mig, inte så som skulle jag kunna med gärningar göra tillfyllest ooh förtjäna det, utan eftersom du har lovat det och vid löftet fogat ett sigill, på det att det ska vara lika visst, som om du själv uttalat absolutionen över mig. (SKB, s 467f.)
6. Bevara oss från köttets frestelser; otukt, lättja, frosseri och dryckenskap, girighet och svek för att bedra och lura våra medmänniskor. [---] Bevara oss även från världen, som med ord och gärningar vållar anstöt och driver oss till vrede och otålighet, som ingenting annat är än hat, avund, fiendskap, våld, orätt, trolöshet, hämnd, svordom, bannor, förtal, högfärd och prål med lyx, med ära, rykte och makt. [---] Bevara oss till sist också från djävulen, som vill få oss att förakta både Guds ord och verk, så att han ska kunna dra oss bort ifrån tron, hoppet och kärleken och driva oss till vantro, falsk säkerhet och förstockelse eller till förtvivlan, gudsförnekelse, hädelse och otaliga andra förskräckliga synder. Du har befallt mig att bedja, låt mig då inte genom frestelsen återfalla i synd. (SKB, s 468f.)
7. Hjälp oss, så att vi blir befriade från allt ont [---] som kan drabba oss i djävulens rike, såsom fattigdom, skam, död och med ett ord all den osaliga jämmer och det djupa kval, varav världen rymmer så otaligt mycket. (SKB, s 470)

Amen. Det är sant och visst, så ska det bli!
(SKB, s 369)

Lars Borgström

Ekteskapets hensikt

I umiddelbar nærhet til Luthers gjenopprettede forståelse av ekteskapets tiltenkte og opprinnelige godhet, var hans vektlegging av at ekteskap først og fremst må forstås i samsvar med dets skapte opprinnelse og hensikt.

Ekteskapets guddommelige opprinnelse og hensikt

Det skulle ikke bare forstås som det er opplevd i denne falne verden. Det vil si, hvis man må definere ekteskap i samsvar med dets opprinnelse og hensikt, må man se etter Guds ord om ekteskap, dets hensikt, og dets deler (mann, kvinne, bryllup, forplanting, osv.) og ikke verdens ord. Man må spørre den Hellige Ånd, gjennom bibelen, om ekteskap og familieliv istedenfor å definere det på basis av menneskets oppfatning og opplevelse av det.

Hva ekteskapet er...

Derfor gir Luther følgende definisjon på ekteskapet i sine *Genesis Forelesninger* gitt i løpet av de siste tiår av hans liv og karriere:

«Men her er den sanne definisjon: *Ekteskap er den guddommelige institusjon og lovlige enhet mellom mann og kvinne* med håp om etterkommere, eller i det minste for å unngå utukt og synd, for å ære Gud. Dets endelige hensikt er å lyde Gud og å være et middel mot synd; å kalle på Gud; å begjære, elske, og oppdra barn til Guds ære; å leve med ens hustru i frykt for Gud; og å bære korset. Men hvis det ikke blir noen barn, burde du likevel bo fornøyd med din hustru og unngå promiskuitet.» (LW 4:244 [WA XLIII, 310,311])

Her er det enkelt å se at Luthers definisjon tar tilhøreren tilbake til Guds hensikt med ekteskap. I forbindelse med ekteskapets opprinnelse sier han: «Ekteskap er den guddommelige institusjon og lovlige enhet mellom mann og kvinne...»

Det vil si, ekteskap og familie ble skapt, innstiftet, og befalt til mann og kvinne fra Gud allerede fra verdens begynnelse. Dens komponenter og form, en mann og en kvinne til døden skiller dem ad, var bestemt og fastsatt av Gud allerede da. Derfor var det for Luther klart at man verken har autoritet eller tillatelse til å erstatte, endre, eller gå imot denne ordningen.

Nåd – genom jordiska medel

På tidningens framsida står devisen «Om nåden inte är gratis, är det ingen nåd.» När vi i nu i höst firar reformations-jubileum står helt naturligt den fria nåden i centrum. I den här artikeln ska vi dock inte fokusera på «nåden allena» och att nåden är absolut fri, helt gratis, utan hur nåden kommer till oss, hur vi som enskilda kristna får del av detta allmänna goda.

Först dock en påminnelse: Nåden är inte bara fri, den är även nödvändig. Lägg märke till hur Paulus börjar sina brev med: «Nåd vare med er.» Att nåden verkligen är absolut nödvändig framgår av *Rom 3:19-20*: «Men vi vet att allt vad Lagen säger, det talar den till dem som är under Lagen för att var mun ska stoppas till och hela världen stå med skuld inför Gud. Ty ingen människa förklaras rättfärdig inför honom genom laggärningar. Genom Lagen kommer insikt om synden.»

Vad är då nåd? Låt oss se på några talande ställen. *2 Kor 5:18-19*: «Allt kommer från Gud, som har försonat oss med sig själv genom Kristus och gett oss försoningens ämbete. Ty Gud var i Kristus och försonade världen med sig själv, i det han icke tillräknar människorna deras överträdelser, och han har anförtrott åt oss försoningens ord.» *Job 3:16* kan nog alla utantill. *1 Job 4:9-10*: «Så uppenbarades Guds kärlek till oss: han sände sin Enfödde Son till världen för att vi skulle leva genom honom. Kärleken består inte i att vi har älskat Gud, utan i att han har älskat oss och sänt sin Son till försoning för våra synder.» *Tit. 3:4-5*: «Men när Guds, vår Frälsares, godhet och kärlek till människorna uppenbarades, frälste han oss, inte för rättfärdiga gärningar som vi hade gjort, utan på grund av sin barmhärtighet, genom ett bad till ny födelse och förnyelse i den Helige Ande.» Nåd, i den mening vi här talar om, betecknar Guds kärleksfulla sinnelag mot människorna för Kristi skull.

Nåden visas och ges genom evangelium, *Apg 20:24*: «... att uträtta den tjänst (ämbete) jag har tagit emot av Herren Jesus: att förkunna evangelium om Guds nåd.» Vi sa alltså: Nåd genom yttre, jordiska medel. Det har nämligen behagat Gud att låta det himmelska goda komma oss till del genom vanliga inomjordiska element. Gud talar och handlar inte direkt från himmelen.

I GT möter vi tron och löftet (= Kristus) *Apg 10:43*: «Om honom vittnar alla profeterna att var och en som tror på honom får syndernas förlåtelse genom hans namn.» *Gal 3:17-18*: «Ett testamente, som Gud har gett gällande kraft kan inte upphävas av en lag som gavs 430 år senare, och dess löften kan inte sättas ur kraft genom den. Om arvet grundar sig på laglig rätt, då grundar det sig inte på löfte, men Gud gav det åt Abraham som en fri gåva på grund av ett löfte.» Vi har i *1 Mos 17* omskärelsen och i *2 Mos 12* påskalammet: dessa var Guds befallningar, de var tecken, och de har löftesord, och de fordrar tro på detta löfte (= genom tro, inte genom laggärningar).

Vi återvänder till *2 Kor 5*: «försoningens ord» Kan det innebära Lagen? Nej, den ger inte nåd och syndernas förlåtelse; den kräver «syndernas betalning», den förkunnar, inte nåd, utan vredesdomen. Jämför Lag och Evangelium i *2 Kor 3:7-11*. Dödens ämbete - Andens ämbete; fördömsens ämbete - rättfärdighetens ämbete! Men, och här kommer det viktiga, Evangelium mer än bara vittnar och erbjuder, det ger vad det omvittnar.

Rom 1:16: «...en Guds kraft till salighet ...»

2 Tim 3:16: «nyttig till ...». *Hebr 4:12*: «Ty Guds Ord är levande och verksamt ...». *Job 6:63*: «De ord jag har talat till er är Ande och liv.»

1 Petr. 1:23: «Ni är ju födda på nytt, inte genom en jordisk utan genom en övernaturlig födelse. Det skedde genom den skapande kraften i Guds Ord, som är levande och förblir i evighet.» (Hedegård) Ja, *Rom 10:14-17*: «Men hur skall de kunna åkalla den som de inte har kommit till tro

på?.. Alltså kommer tron genom budskapet och budskapet i kraft av Kristi Ord». Avses med detta bara det muntliga ordet, som vissa hävdar? Jesus sa till den lagkloke (Luk 10): «Vad står det skrivet, hur läser du?» Och även judarnas skriftlära hänvisar han till det skrivna Gudsordet (Joh 5:39f): «Ni rannsakar Skrifterna» Det kan även ses som en uppmaning: Rannsaka Skrifterna! Alltså: Evangelium, i vilken form det än kommer till oss, så är det det levande och livgivande Guds Ord, Guds nådemedel – och vi ska tro vad det säger. Evangelium ges dock även som «det synliga Ordet». Sakramenten är evangelium!

Dopet: Inför vårt ämne – inte i första hand vad det är, utan: vad det ger! *Tit. 3* har vi nämnt. *Apg. 2:38-39*: «Petrus svarade dem: Omvänd er och låt er alla döpas i Jesu Kristi namn till era synders förlåtelse. Då ska ni få den Helige Ande som gåva. Ty löftet gäller er och era barn och alla dem som är långt borta, så många som Herren, vår Gud, kallar.» Tre bibelställen som bemöter tre invändningar: *De små barnen är ju syndfria och behöver väl inget dop.* Svar: Joh 3: 5-6, även de små behöver födas på nytt genom dopet. *De små kan ju inte tro.* Svar: Matt 18: 6 : «.. dessa små som tror på mig ».
Vad kan lite vatten göra? Svar: 1 Petr. 3:21: «dopet, som nu frälsar också er». Dopet vilar på Kristi instiftelse och påbud – och löfte! Dopet är Guds gärning med människan och behöver därför naturligtvis aldrig göras om. Men vi behöver ständigt återvända till dopets gåva. Nåd, genom ett yttre, jordiskt medel – ska tas emot i tro.

Nattvarden: Även här: inte i första hand vad den är, utan: vad den ger! Instiftelseorden känner vi, Matt 26, Mark. 14, Luk 22 och 1 Kor 11. «Detta är». HHN vilar på Kristi instiftelse och påbud – och löfte! Bröd och vin och ordet – och ät och drick! Genom instiftelseorden har Kristus gjort brödet och vinet till sin lekamen och sitt blod och bjuder oss att äta och dricka – till syndernas förlåtelse. Nåd, genom ett yttre, jordiskt medel – ska tas emot i tro

Avlösningen: Vad den är, men fr.a. Vad den ger!

Matt 16:19: «Jag ska ge dig himmelrikets nycklar, allt vad du binder på jorden ska vara bundet i himmelen, och allt vad du löser på jorden ska vara löst i himmelen».

Matt 18:18: «Amen, jag säger er: Allt vad ni binder på jorden ska var bundet i himmelen...».

Job 20:22: «När han hade sagt detta andades han på dem och sa till dem: Ta emot den Helige Ande! Om ni förlåter någon hans synder så är de förlåtna, och om ni binder någon i hans synder så är han bunden».

Avlösningen är således ett effektivt överräckande av syndernas förlåtelse – genom/av en fattig, syndig människa, här på jorden! Avlösningen vilar på Kristi instiftelse och påbud – och löfte! Inget aldrig så grovt syndafall kan sätta Kristi instiftelse och löfte ur kraft. Är synden än så stor, så är avlösningen likväl större. Nåd, genom ett yttre, jordiskt medel – ska tas emot i tro.

Gud ensam är den som verkar i nådemedlen, men han gör det genom mänsklig förmedling, genom att man predikar Lag och Ev, döper, avlöser, förrättar HHN – hela tiden samma Ev, samma nåd!

Till sist några egenskaper hos Ordet, Guds Ord, Guds nådemedel:

Makt och kraft, t.ex. Hebr 4:12, som vi har hört

Klarhet och enkelhet, t.ex. *Apg 17:11*: «..de rannsokade dagligen Skrifterna för att se om ..».

Tillräcklighet, t.ex. 2 Tim 3:15: «.. du känner de heliga Skrifterna, som kan ge dig den vishet du behöver för att bli frälst genom tron på Kristus Jesus».

Och Ordet, evangelium, vittnar för oss om – och *skänker oss* det som har skett, genom att «Gud var i Kristus och försonade världen med sig själv», ja, så att han «på en enda dag bortskaffade alla synder» och framskaffade en evig rättfärdighet. Prisad vare därför evigt «Guds Lamm som borttager världens synder» – dina synder, och mina.

O Guds Lamm: Fräls oss, Hör oss, Ge oss din frid och välsignelse! Amen.

Åke Malander

Kirkenytt

Dåp i Den lutherske menighet, Knapstad

Søndag 12. november ble Synneva Juna Klawitter døpt i Faderens, Sønnen og Den Hellige Ånds navn og tatt opp i menigheten. Foreldre er Anna og Brandt Klawitter.

Foto: GAHj

Minneord om Jenny Gravseth Den lutherske menighet, Knapstad

Onsdag 11. oktober sovnet Jenny Marie Gravseth f. 10.05.1932 inn og fikk flytte hjem til sin himmelske Far. Hun ble født ute på Vikna på «gården» Gravseth for 83 år siden. I begravelsen fredag 20.10 ble det lest fra 2. Tim 4,7: «Stridt den gode strid, fullendt løpet og bevart troen»

Å stride den gode strid er å følge Jesus gjennom en verden som ikke vil vite av Jesus og hans frelsesverk. Det koster. Den onde er stadig på jakt etter oss og gjør alt for å få oss bort fra Kristus.

Å fullende løpet vil si å komme i mål.

For Jenny var målet himmelen. Hit har mange av våre kjære kommet før henne. For en kristen er dette alltid målet. Å fullende løpet innebærer å bevare troen. «Jesus er troens opphavsmann, men også troens fullender.» Jesus gav oss troen i dåpen. Gjennom livet holder Han den vedlike og bevarer den ved Den Hellige Ånd gjennom ord og sakrament.

Til Jennys barndomshjem er det i de siste årene kommet en kjørbar vei bekostet av henne. Den heter Jenny Maries vei. Om du en gang skulle kjøre på denne veien så husk da på at Jenny på «livets vei» har «stridt den gode strid, fullført løpet og bevart troen».

En bønn og et ønske hun hadde for alle oss som er igjen:

«Din, o Jesus, din å være er min lyst og all min ære, din i liv og din i død. Derfor vil jeg trofast stride, i ditt fotspor vil jeg skride, følge deg, som du meg bød.»

Asbjørn Hjorthaug